

Ett stärkande av Europeiska unionens ekonomiska säkerhet

Utrikesdepartementet

Dokumentbeteckning

JOIN(2025) 977 Celexnummer 52025JC0977

GEMENSAMT MEDDELANDE TILL EUROPAPARLAMENTET,
EUROPEISKA RÅDET OM ETT STÄRKANDE AV EUROPEISKA
UNIONENS EKONOMISKA SÄKERHET

Sammanfattning

Meddelandet beskriver hur kommissionen avser hantera rådande geopolitiska utmaningar med intensifierad konkurrens om resurser och teknik både på kort sikt och i ett längre perspektiv. Avsikten är att tydliggöra de strategiska överväganden EU behöver göra för att kunna behålla och stärka sin geoekonomiska ställning. Ett huvudbudskap i meddelandet är att EU behöver gå från reaktivt agerande till ett strategiskt, effektivt och proaktivt användande av befintliga ekonomiska verktyg för att värna EU:s ekonomiska säkerhet. Vid behov kommer kommissionen att föreslå nya verktyg.

Meddelandet slår fast att EU fortsatt kommer att verka för en öppen, regelbaserad och global handel. Därtill innehåller meddelandet en rad initiativ som grundas på riskanalyser av leveranskedjor, kritisk infrastruktur och framväxande teknik. Dessa initiativ ska ligga till grund för EU:s höjda förmåga att förutse och bemöta risker, hot och sårbara beroenden. Ett ökat samarbete krävs mellan medlemsstater, näringsliv och likasinnade partners. EU måste enligt kommissionen ha en beredskap att acceptera ekonomiska kostnader för att minska sårbarheter. Ett syfte med meddelandet är också att visa de möjligheter EU har att ställa emot tredje land när de vidtar åtgärder som hotar EU:s ekonomiska säkerhet.

Resiliens i leveranskedjor stärks genom diversifiering av handel och internationella samarbeten. Därtill ska EU, enligt kommissionen, lagerhålla kritiska råvaror och använda sina verktyg för skydd mot prisdumpning och andra konkurrenshämmande åtgärder. Enligt meddelandet ska EU motverka investeringar som skapar strategiska beroenden och skärpa kontroller av finansiering och bidrag för att undvika sårbarheter. Meddelandet lyfter fram behovet av att EU säkerställer strategisk produktionskapacitet inom EU, samordnar upphandling och skyddar europeisk spetsteknik från uppköp av tredje land. Kommissionen avser etablera ett näringslivsråd för ekonomisk säkerhet och ett centrum för forskningssäkerhet. Meddelandet lyfter också behovet av ett

ökat skydd av data, immateriella rättigheter och forskningsresultat. EU ska dessutom begränsa beroendet av högriskleverantörer och se över förordning 2021/821 om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden.

Regeringen välkomnar ambitionen i meddelandet om att stärka EU:s ekonomiska säkerhet. Meddelandet är ett steg i rätt riktning för att säkerställa att EU:s verktyg för ekonomisk säkerhet kan hantera dagens geopolitiska läge och används på ett förutsebart, balanserat och koordinerat sätt.

1. Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 3 december 2025 lade kommissionen och den höge representanten för utrikes- och säkerhetspolitik fram ett gemensamt meddelande som föreslår ett stärkande av Europeiska unionens ekonomiska säkerhet.

Det nya meddelandet har sin bakgrund i Strategin för ekonomisk säkerhet från 2023 som är ett ramverk för att skydda EU:s ekonomi från hot och risker. Strategin anger också som mål att främja EU:s konkurrenskraft, genom bland annat den avgörande betydelsen av EU:s inre marknad, och genom att i partnerskap med likasinnade diversifiera handeln för att därigenom stärka EU:s resiliens samt påskynda kartläggningen av strategiska beroenden i värdekedjor

som skapar sårbarheter för unionens ekonomi och stärka övervakningen och analysen av tredjeländers åtgärder för att skapa nya beroenden eller upprätthålla befintliga. EU:s strategi identifierar som riskkategorier motståndskraften i leveranskedjor, fysisk säkerhet och cybersäkerhet för fysisk infrastruktur, tekniksäkerhet och teknikläckage, samt utnyttjande av ekonomiska beroenden eller tvång som vapen (så kallad *weaponisation of trade*).

Under 2024 kompletterades strategin med förordningar om granskning av utländska direktinvesteringar; rekommendationer om exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden; förslag på att medlemsstaterna värderar risker med utgående investeringar samt stärker forskningssäkerhet. Kommissionen har även följt upp strategin med en lista med tio kritiska teknikområden för EU:s ekonomiska säkerhet där avancerade halvledare; AI, kvantteknik och bioteknik särskilt framhålls.¹

1.2 Förslagets innehåll

I meddelandet påpekar kommissionen att strategin från 2023 alltså fortfarande gäller och att i en tid av intensifierade geopolitiska risker och teknologisk konkurrens måste EU kunna svara mer resolut, flexibelt och samlat på potentiella och faktiska risker och hot. EU:s

¹ Övriga är energiteknik, avancerad konnektivitet och digital teknik, navigation, robotar och autonoma system, rymd- och framdrivningsteknik, avancerade material-, tillverknings- och återvinningstekniker och avancerad sensorteknik.

strategiska ansats förtydligas till att gälla proaktivt agerande och användning av EU:s verktygslåda där de tre pelarna (främja ekonomisk bas och konkurrenskraft, skydda mot risker och partnerskap med dem som delar vår oro och intressen) utgör en integrerad ansats.

Meddelandet ska ge vägledning för ett stärkt agerande för EU:s ekonomiska säkerhet. Bakgrunden är att EU måste kunna stärka sin ekonomiska säkerhet i en tid av ökande geopolitiska risker och teknologisk konkurrens. Denna utveckling har inneburit att stater och aktörer alltmer intensivt utnyttjar ekonomiska instrument för att nå egna, strategiska mål och som riskerar att underminera EU:s säkerhet, ekonomi och konkurrenskraft.

Systematisk riskanalys krävs för att förutse, avskräcka och bemöta ekonomiska hot, med större samarbete mellan medlemsstater, näringsliv och likasinnade partners. EU måste, i vissa fall, i allt större utsträckning behöva vara berett att acceptera ekonomiska kostnader för att minska sårbarheter och strategiska beroenden för att stärka den övergripande säkerheten.

1.2.1 EU:s verktygslåda för ekonomisk säkerhet

Meddelandet redogör för EU:s befintliga och kommande verktyg, som föreslås användas mer strategiskt och i bättre samordning. EU:s verktygslåda indelas i sex kategorier (i ett icke uttömmande urval).

- Handelsverktyg som ska stärka diversifiering och reducera sårbarheter, såsom handelspolitiska skyddsåtgärder, konkurrensverktyg och tullprocedurer.
- Verktyg för resiliens och cybersäkerhet som ska skydda mot akuta och externa hot mot kritisk infrastruktur och IT-system: cybersäkerhetsförordningen, 5G-verktygslådan, EU:s lagerhållningsstrategi, IMERA², NIS2-direktivet för cybersäkerhet, direktivet för offentlig upphandling med flera.
- Verktyg för säkerhet och upprätthållande av allmän ordning: investeringsgranskning, regler för produkter med dubbla användningsområden, rekommendation om övervakning av utgående investeringar, rekommendation om forskningssäkerhet.
- Anti-tvångsinstrument och sanktioner.
- Finansiering och finansieringsrestriktioner: Global Gateway, finansieringsprogram som Horizon Europe, Digital Europe, finansieringsrestriktioner i EU:s kommande fleråriga budgetram med flera.

² IMERA: The Internal Market Emergency and Resilience Act. IMERA är en förordning för att säkerställa fri rörlighet för varor, tjänster och personer inom EU vid kriser.

- Strategiska sektorsinitiativ som innebär att EU utvecklar sin kapacitet i särskilda högrisksektorer såsom halvledare, kvantteknik, försvar- och rymdteknik genom program som RESource-EU, halvledarakten 2.0, Industrial Accelerator Act, Kvantstrategin, Förordningen om kritiska råmaterial med flera.

1.2.2 Åtgärder som ska vidtas på skyddsvärda områden

Meddelandet anger riskområden där strategiska beroenden och sårbarheter kan få systematiska konsekvenser på kort sikt för säkerhet, ekonomi och samhälle men också strategiska överväganden för att EU ska behålla sin ekonomiska ställning i världsekonomin. Dessa skyddsvärda områden kräver särskilda åtgärder för att minska beroenden och stärka motståndskraft.

Avsikten är att:

1. **Stärka resiliens i leveranskedjor och motverka strategiska beroenden i varor och tjänster genom diversifiering, främja innovation och industriell kapacitet och internationella samarbeten.** Kommissionen föreslår fortsatta riskanalyser av kritiska leveranskedjor, infrastruktur och teknik för att spåra riskutsatta områden. Arbetet ska ske skyndsamt. Industri och andra intressenter ska återkommande tillfrågas om sårbarheter i leveranskedjor och yttre påtryckningar. Åtgärder som vidtas

syftar till att gradvis minska beroenden, särskilt s.k. högriskberoenden³, av enskilda länder eller aktörer; stärka handeln med pålitliga partners, samt främja utveckling av innovation och industriell kapacitet inom EU. Kommissionen avser vidta åtgärder för att förhindra prisdumpning och andra prismanipulationer som snedvrider konkurrens. Kommissionen föreslår också strategisk lagerhållning för kritiska råvaror som kan säkerställa snabb respons vid kriser.

2. **Främja investeringar och finansiering som kan bidra till**

EU:s ekonomiska säkerhet. Meddelandet slår fast att EU ska förbli öppet och attraktivt för utländska investeringar. Samtidigt konstateras att EU bör motverka investeringar som förstärker eller skapar nya strategiska beroenden. Stöd ska ges till EU:s innovationsförmåga och till utländska direktinvesteringar som kan leda till tekniköverföring till EU. Finansierings- och bidragskontroll förbättras så att man undviker stöd till aktörer som kan hota EU:s säkerhet. Samarbete kring finansierings-säkerhet kommer att ske med medlemsstater och internationella finansieringsinstitut.

³ Icke-kumulativa indikatorer på ett högriskberoende är att 60 procent eller mer av EU:s tillgång kontrolleras av ett enskilt tredjeland eller dess aktörer; att insatsvaran eller tjänsten har systemisk betydelse för EU:s ekonomi genom användning i flera sektorer (till exempel kritiska råmaterial och halvledare); att den är avgörande för EU:s försvarsindustri, strategiska kapaciteter eller kritiska teknologiska leveranskedjor såsom rena energitekniker; att tredjelandet redan har använt eller hotat att använda ekonomiska beroenden som påtryckningsmedel (till exempel genom exportrestriktioner); att det redan finns eller håller på att skapas överkapacitet som inte är marknadsmässig. Beroenden inom råmaterial, processade och avancerade material, komponenter för ren teknik såväl som halvledare, finansiella tjänster, läkemedel, flygteknik, digitala tekniker och rymdtekniker framhålls som särskilt tydliga.

3. **Stöd till försvars- och rymdindustrin och annan**

banbrytande teknik. EU måste säkerställa och utveckla egen strategisk produktionskapacitet och kompetens inom försvars- och rymdindustri. Detta uppnås genom att främja offentliga och privata investeringar och genom att reducera finansieringsrisker. EU ska främja gemensam upphandling och motverka att företag inom banbrytande teknik omlokaliseras utanför EU eller köps upp av tredje land. Stegvis ta bort antagonistiska aktörer från kritiska värdekedjor och begränsa upphandlingen av kritiska försvars- och rymdtekniker från tredje land samt stödja utveckling av kritiska tekniker, komponenter och material i EU. Hot som är förknippade med utländska direktinvesteringar ska begränsas. Även andra ekonomiska sektorer kommer att noga övervakas i syfte att trygga EU:s ekonomiska säkerhet, såsom grön teknik, energi, livsmedelssektorn, digital teknik, varvs- och luftfartsindustri och hälsovård. Kommissionen aviserar en utvärdering av förordningen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden med en anpassning till den förändrade geopolitiska situationen.

4. **Förstärka EU:s tekniska ledarskap inom kritiska tekniker.**

EU kommer att använda sina verktyg för att skapa

förutsättningar för att stärka sin position inom kritiska teknikområden och motverka att sådant stöd undermineras. Det ska ske genom analys och marknadsövervakning, stöd till forskning och innovation inom näringsliv och lärosäten samt stöd till kommersialisering. Kommissionen ämnar främja forskningssäkerhet och motverka teknikläckage som kan uppstå vid exempelvis fientliga företagsuppköp. Ett centrum för forskningssäkerhet etableras dit lärosäten och forskningsinstitut kommer att kunna vända sig för att inhämta information om säkra samarbeten. Stöd ska ges till tillförlitliga forsknings- och innovationssamarbeten.

5. **Skydda och stärka resiliens i kritisk infrastruktur. Förhindra tillgång till säkerhetskänslig information och data som kan undergräva EU:s ekonomiska säkerhet.** Målet är att skydda data, immateriella rättigheter och forskningsresultat, knutna till kritisk infrastruktur och som har ursprung i EU och dess medlemsstater. EU ska förhindra störningar i fysisk och cyberinfrastruktur och begränsa beroendet av marknadsdominerande leverantörer eller högriskentiteter. EU måste säkerställa egen produktionskapacitet av kritisk infrastruktur och kunna växla upp sådan vid kriser. Stöd ska ges till tillförlitliga leverantörer av kritiska komponenter i EU och tredje land. Uppmärksamhet kommer att ges till potentiella hot som utländsk personal inom skyddsvärda sektorer kan

utgöra, likaså utländska studenter vid tekniska och naturvetenskapliga utbildningar.

1.2.3 Andra åtgärder för att stärka EU:s ekonomiska säkerhet.

EU ska utveckla sin analyskapacitet kring ekonomisk säkerhet och kommer att påskynda kartläggningen av strategiska beroenden samt övervaka tredje land utifrån dess förmåga att bibehålla och skapa nya strategiska beroenden. Kommissionen efterlyser att EU måste få en gemensam insikt om hot, konkreta risker samt vetskap om hur man kan bemöta dem. Medlemsstaterna måste också ha förståelse för att åtgärder för stärkt ekonomisk säkerhet kan medföra kostnader samt ha beredskap att gemensamt agera när så krävs för att EU ska kunna visa sin styrka.

Kommissionen anger att den har organiserat sig för att effektivt hantera ekonomisk säkerhet och att medlemsstaterna nu bör organisera sig för policysamverkan på områden som blir strategiskt allt viktigare, men som tidigare varit decentraliserade, såsom forskning och utveckling.

Det nätverk för ekonomisk säkerhet som bildats av kommissionen ska intensifiera sitt arbete. Särskild säkerhetsskyddad kommunikation skapas för delad information för kartläggning och konsolidering av tillgängliga data för ekonomisk säkerhet, inklusive

marknadsbevakning, handelsflöden och riskområden samt underrättelseinformation.

Medlemsstaterna rekommenderas av kommissionen att utnämna seniora rådgivare för nationell samordning av riskanalyser och åtgärder för ekonomisk säkerhet. Ett särskilt näringslivsråd upprättas för att analysera risker och motåtgärder, likaså en expertrådgivningsfunktion för företag.

EU avser stärka samarbetet med likasinnade länder som upprätthåller ekonomisk säkerhet och regelbaserad, global ordning. Samarbetet förutses förstärka gemensamma insatser mot ekonomiska hot, öka kollektiv riskbedömning samt bidra till att bygga pålitliga och resilienta leveranskedjor inom nyckelsektorer. Kommissionen kommer också att fortsätta samverkan inom G7 och mellan länderna i handelsalliansen CPTPP⁴ för att utveckla och samordna användning av verktyg för ekonomisk säkerhet. Även EU:s utvidgningspolitik måste innehålla krav på kandidatländer anpassning till EU:s politik för ekonomisk säkerhet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Meddelandet bedöms inte ha någon verkan på svenska regler. I meddelandet redogör dock kommissionen för aviserade initiativ

⁴ CPTPP: Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership är en multilateral handelsöverenskommelse som innefattar Australien, Brunei, Chile, Japan, Kanada, Malaysia, Mexiko, Nya Zeeland, Peru, Singapore, Storbritannien, Vietnam.

som kan komma att få konsekvenser för svensk lagstiftning i ett senare skede.

1.4 Budgetära konsekvenser och konsekvensanalys

Meddelandet bedöms inte ha några omedelbara budgetära konsekvenser nationellt eller på EU-nivå, eftersom det inte utgör bindande lagstiftning. I meddelandet redogör dock kommissionen för aviserade initiativ som kan komma att få budgetära konsekvenser nationellt och på EU-nivå. Det är viktigt att förslag som följer av meddelandet och som har budgetära konsekvenser inte föregår förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för 2028–2034 och att potentiell finansiering inom pågående fleråriga budgetram sker inom ram eller genom omprioriteringar.

2. Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

I den globala geopolitiska utvecklingen med intensifierad maktbaserad konkurrens om strategiska resurser och tekniker måste EU fortsätta arbetet med att stärka sin ekonomiska säkerhet. Sverige och EU befinner sig i ett allvarligt säkerhetsläge och en därtill kopplad global teknikkapplöpning. Regeringen välkomnar därför ambitionen i meddelandet om att stärka EU:s ekonomiska säkerhet. Meddelandet är ett steg i rätt riktning för att säkerställa att EU:s verktyg för ekonomisk säkerhet kan hantera dagens geopolitiska läge och används på ett förutsebart,

balanserat och koordinerat sätt. Det är dock viktigt att negativa konsekvenser för öppenhet och konkurrenskraft minimeras. Förslag som följer av meddelandet och som har budgetära konsekvenser får inte föregå förhandlingarna om EU:s fleråriga budgetram för 2028–2034.

Regeringen ser positivt på förslag som höjer Europas ekonomiska motståndskraft och säkerställer långsiktig konkurrenskraft genom att främja tillgång till de resurser och tekniker som krävs för samhällsutveckling, industrins omställning samt vår nationella säkerhet. Regeringen delar uppfattningen att EU ska utveckla sin analyskapacitet kring ekonomisk säkerhet vilket kan bidra till evidensbaserade åtgärder.

Det är centralt att åtgärder som syftar till att stärka vår ekonomiska säkerhet ska vara tydligt motiverade utifrån säkerhetsintresset, riktade och välavvägda samt föregås av konsekvensanalyser och inte utformas i protektionistiska syften. Regeringen har fortsatt en restriktiv inställning till användande av handelspolitiska skyddsinstrument.

De senaste årens osäkra geopolitiska läge har dock haft en negativ påverkan på både konkurrenskraften och den nationella säkerheten. Handelsstörande åtgärder som till exempel omotiverade tullar och betydande subventioner i tredje land underminerar i vissa delar det regelbaserade frihandelssystemets

funktion och legitimitet, och såväl Sveriges som Europas industriella bas.

EU:s arbete med ekonomisk säkerhet måste fortsatt ske med full respekt för att nationell säkerhet faller under medlemsstaternas kompetens enligt EU:s fördrag.

Regeringen betonar vikten av att EU förblir en stark, dynamisk och motståndskraftig ekonomi. Europeisk konkurrenskraft är grundläggande för EU:s geopolitiska styrka.

Regeringen understryker behovet av en balanserad ansats som bygger på främjandet av EU:s ekonomiska tillväxt, skydd mot externa hot och samarbete med pålitliga partners.

Regeringen är pådrivande i EU för fler frihandelsavtal och främjandet av en öppen och regelbaserad handel som säkerställer en jämn spelplan på internationella marknader, då detta är en grundförutsättning för ekonomisk styrka och motståndskraft.

Regeringen instämmer i kommissionens ambition att EU förblir en global ledare inom teknik, industri och tjänster. För att uppnå detta kommer en fördjupning av den inre marknaden och ett genomförande av regelförenklingsagendan att vara avgörande.

Högriskberoenden behöver motverkas genom att främja förutsättningarna för ett europeiskt teknikledarskap inom strategiska tekniker och sektorer, bland annat genom att

säkerställa en jämn spelplan för europeiska företag samt främja möjligheterna till diversifiering som finns genom handel. Om diversifiering genom handel bedöms otillräckligt för att hantera ett identifierat högriskberoende eller tydligt marknadsmisslyckande kan riktade åtgärder vara motiverade. Detta kan vara åtgärder som främjar privata aktörers innovation, att starta, eller utveckla sin produktion och utvinning. Regeringen och EU behöver analysera vidare, och beakta konsekvenser för EU:s innovation, produktivitet och relation med partners. Kostnader på lång sikt behöver vägas mot kostnader på kort sikt.

Regeringens budgetrestriktiva hållning ligger fast och regeringen ska agera för att de ekonomiska konsekvenserna av förslag som följer av meddelandet begränsas både för statens budget och EU-budgeten.

Regeringen välkomnar även ansatsen om ett stärkt samarbete med likasinnade länder och att bevara fördelarna med öppna marknader. Ett brett nätverk av handelsrelationer och partnerskap med allierade och likasinnade länder är fortsatt grundläggande för vår säkerhet. Samtidigt kan åtgärder krävas för att stärka försörjningskedjornas motståndskraft och motverka högriskberoenden av kritiska varor och tjänster.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna har haft inledande diskussioner under vilka meddelandet välkomnats på ett övergripande plan.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentets ståndpunkter är inte kända.

2.4 Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter

Remissinstansernas och andra intressenters ståndpunkter är inte kända.

3. Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna

Rubriken är inte tillämplig då meddelandet inte innehåller förslag till lagstiftningsakter.

4. Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Klicka här för att skriva text.

4.2 Fackuttryck och termer

Tio kritiska teknikområden för EU:s ekonomiska säkerhet:

avancerade halvledare; AI, kvantteknik och bioteknik, energiteknik, avancerad konnektivitet och navigation, robotar och autonoma system, rymd- och framdrivningsteknik, avancerade materialtekniker, avancerad sensorteknik.

IMERA: The Internal Market Emergency and Resilience Act. IMERA är en förordning för att säkerställa fri rörlighet för varor, tjänster och personer inom EU vid kriser.

CPTPP: Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership är en multilateral handelsöverenskommelse som innefattar Australien, Brunei, Chile, Japan, Kanada, Malaysia, Mexiko, Nya Zeeland, Peru, Singapore, Storbritannien, Vietnam.

Högriskberoenden enligt meddelandet: Icke-kumulativa indikatorer på ett högriskberoende är att 60 procent eller mer av EU:s tillgång kontrolleras av ett enskilt tredjeland eller dess aktörer; att insatsvaran eller tjänsten har systemisk betydelse för EU:s ekonomi genom användning i flera sektorer (till exempel kritiska råmaterial och halvledare); att den är avgörande för EU:s försvarsindustri, strategiska kapaciteter eller kritiska teknologiska leveranskedjor såsom rena energitekniker; att tredjelandet redan har använt eller hotat att använda ekonomiska beroenden som påtryckningsmedel (till exempel genom exportrestriktioner); att det

redan finns eller håller på att skapas överkapacitet som inte är marknadsmässig. Beroenden inom råmaterial, processade och avancerade material, komponenter för ren teknik såväl som halvledare, finansiella tjänster, läkemedel, flygteknik, digitala tekniker och rymdtekniker framhålls som särskilt tydliga.